Redacțiunea, Administrațiunea
și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciuri:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena
R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto
Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M.
Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein
Bernat; în Frankfurt: G. L.
Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seria
garmond pe o colónă 6 cr. și
30 cr. timbru pentru o publicare.
Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o
seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ 41)

„Gazeta“ ese în fiă-carequi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ
6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése
lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele
poștale din întru și din afară
și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ
a administrațiune, piața mare,
Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ
I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése
lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr.
Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ
12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ
3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a.
séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele
câtŭ și insertiunile suntŭ
a se plăti înainte.

Nr. 225.—Anulŭ LVI. Brașovŭ, Duminecă, 10 (22) Octomvre 1893.

Nou abonamentŭ la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Cu 1 Octomvre 1893 st. v.
s'a deschisŭ nou abonamentŭ, la care învitămŭ pe toți amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	12 fl.
pe șése lunĭ	6 fl.
pe trei lunĭ	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	40 francĭ
pe șése lunĭ	20 „
pe trei lunĭ	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	**2 fl.**
pe șése lunĭ	**1 fl.**

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	**8 francĭ**
pe șése lunĭ	**4 „**

Abonarea se póte face mai ușorŭ prin **mandate postale.**

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei“.

Frământări în monarchiă.

Brașovŭ, 8 Octomvre v.

Inăuntrulŭ monarchiei nóstre se petrecŭ evenimente forte însemnate.

In *Ungaria și Transilvania* scimŭ cum mergŭ lucrurile și amŭ vĕdutŭ cum le privesce și le judecă dieta unguréscă. Deocamdată domnesce liniște, pentru că dieta șĭ-a amânatŭ ședințele până în Noemvre. Acum diarele maghiare rumegă vorbele diferițilorŭ „patrioțĭ“ rostite în „representanța țerii“ și-șĭ batŭ capulŭ asupra întrebării: care este mai mare Maghiarŭ și urmăresce o politică mai bună față cu curtea și cu naționalitățile, Wekerle cu Ludovicŭ Tisza, orĭ Apponyi cu Helfy și Ugron?

„Sĕ i-a-i pe unulŭ și sĕ dai în celălaltŭ“ dice Românulŭ.

Intr'aceea se ridică o furtună în *Austria*, care îi împle de îngrijire pe Ungurĭ și pe Nemțĭ.

Scimŭ, că nemulțămirea popórelorŭ în partea de dincolo a monarchiei este aprópe totŭ așa de mare ca și în statulŭ ungarŭ. Ministrulŭ Taaffe a făcutŭ multe încercărĭ de a le împăca, dér n'a rĕușitŭ. Când una, când alta se împotrivea programului lui. Când credea că a împăcatŭ pe Polonĭ, se ridicau Germanii, éră când părea, că i-a îmblânditŭ pe aceștia, începeau a protesta Cehii și așa mai departe. Se pregătise unŭ pactŭ între Cehii și Germanii Boemiei, dér a căḑutŭ în baltă. In urmă mișcarea Cehilorŭ în contra guvernului și a planurilorŭ lui de împăcare devenise atâtŭ de puternică, încâtŭ contele Taaffe credŭ, că nu o va puté domoli decâtŭ numai întrebuințândŭ forța și astfelŭ introduse starea esceptională în Praga și jurŭ.

Contele Taaffe însĕ bine sciindŭ, că cu mĕsurĭ despotice nu va puté ajunge nicĭ-odată la scopŭ, s'a gânditŭ la altŭ mijlocŭ de a îndrepta lucrurile și a propusŭ camerei, nu ca ministrulŭ Hieronymi ca sĕ s'arunce celorŭ nemulțumițĭ câte unŭ osciorŭ de rosŭ, ci ca sĕ li-se dea drepturĭ mai largĭ electorale, sĕ pótă vota la alegerĭ fie-care cetățénŭ care scie scrie și ceti și a servitŭ în armată, pentru ca în acestŭ chipŭ cei aleșĭ sĕ se pótă numi „aleșii poporului“, cu mai mare dreptŭ ca până acuma.

Acésta este așa disa reformă electorală, ce voiesce sĕ-o introducă în Austria guvernulŭ Taaffe și cu ajutorulŭ căreia elŭ crede, că viitórea cameră se va alcătui astfelŭ, ca sĕ-i fiă mai ușorŭ a stăpânì și așĭ realisa programulŭ.

Lărgirea dreptului de alegere însĕ nu place acelora, carĭ au interesŭ de a domni peste alte popóre, cum suntŭ Germanii, carĭ tindŭ sĕ fiă numai ei tarĭ și marĭ în Austria, ca Ungurii la noi, și cum suntŭ Polonii, carĭ asupprescŭ pe Rutenĭ în Galiția. Ei se temŭ, că Taaffe cu proiectulŭ lui tocmai aceea a voitŭ, ca sĕ le mai taiă puținŭ din créstă, sĕ pótă rĕsufla mai liberŭ celelalte popóre.

Destulŭ, că în Austria e mare fierberea, căcĭ toțĭ vĕdŭ, că guvernulŭ urmăresce o țintă și nu scie nimenĭ până unde vrea sĕ méargă. Germanii se temŭ, că prin reforma electorală vorŭ pierde multŭ din influința lorŭ, éră Slavii vorŭ devenì mai tarĭ; Ungurii érășĭ se temŭ, că prin întărirea partidelorŭ naționale slave în camera austriacă, se va mâna apa numai pe móra federalismului și dualismulŭ va fi primejduitŭ.

Luptele de față din Austria ne interesézā prin urmare și pe noi în mare mĕsură, căcĭ după cum mărturisescŭ contrarii noștri, ele potŭ avé o influință însemnată și asupra Ungariei.

E lucru învederatŭ, că într'o împĕrățiă cu atâtea popóre deosebite, cum este împĕrăția nóstră, nu se póte ajunge la o guvernare dréptă și mulțumitóre constituțională decâtŭ numai atuncĭ, când vorŭ fi toțĭ în mĕsură egală representațĭ acolo, unde se facŭ legile și se decide despre sórtea țĕrii. La așa cevașĭ trebue că s'a gânditŭ și contele Taaffe.

Dér cei ce au interesŭ sĕ fiă numai ei stăpâni, cu eschiderea séu scurtarea celorlalțĭ, nu se împacă cu idei de aceste seriόse de egalitate. De aceea vedemŭ, că Germanii s'au înțelesŭ cu Polonii sĕ se împotrivéscă reformei electorale a contelui Taaffe și vedemŭ, că și marii proprietarĭ, boierii din Boemia etc. suntŭ nemulțumițĭ cu ea, pentru că, dicŭ ei, de se va introduce reforma, privilegiile lorŭ electorale nu se vorŭ mai puté susține multŭ timpŭ. De aceea vedemŭ, că și Ungurii strigă în contra reformei electorale din Austria, căcĭ cum vor mai puté ei sĕ ne asupréscă pe noi Ardelenii cu legĭ electorale esceptionale, când în Austria va fi sufragiulŭ universalŭ, adecă când acolo toțĭ cetățenii vorŭ avé dreptŭ de alegere?

Noi trebue sĕ dorimŭ, ca în Austria sĕ învingă principiulŭ liberalŭ alŭ sufragiului universalŭ, căcĭ acesta va da o lovitură grea și asupritorilorŭ noștri, carĭ monopolisézā dreptulŭ electoralŭ numai în folosulŭ rassei maghiare.

Noulŭ ministru de rĕsboiu.

Numirea de curêndŭ întêmplată a generalului de cavaleriă de *Krieghammer*, ca ministru de rĕsboiu comunŭ alŭ Austro-Ungariei, a fostŭ primită cu nemulțumire de către Maghiarĭ. Alegerea persónei nu le place. Aceia mai alesŭ dintre ei, carĭ țintescŭ a introduce dualismulŭ și în armată, cerêndŭ ca partea armatei din Ungaria sĕ fiă maghiarisată, vĕdŭ în numirea lui Krieghammer, ca ministru de rĕsboiu, mai multŭ unŭ regresŭ, decâtŭ unŭ progresŭ.

Unŭ diaristŭ ungurŭ a interpelatŭ pe noulŭ ministru de rĕsboiu, când încă nu era numitŭ definitivŭ despre diferitele dorințe maghiare. Krieghammer a rĕspunsŭ însĕ forte reservatŭ, cu alte cuvinte din vorbele lui n'a pututŭ afla Ungurulŭ, care este părerea lui adevĕrată. Se dice, că numirea lui este a se mulțumi influinței archiducelui Albrecht. *„Tägliche Rundschau“* dice, că d-lŭ de Krieghammer nu se gândesce a face pe voiă Ungurilorŭ, că nu va sprijini nicĭ cererea lorŭ de a reînființa o a treia academiă unguréscă cu limba maghiară în Ungaria, nicĭ alte aspirațiunĭ ale lorŭ naționale. Din contră elŭ le va arăta

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Jidovii în România

I. Raportulŭ

rabinatului comunitățeĭ templului coralŭ din Bucurescĭ către ministerulŭ cultelorŭ și instrucțiunei publice.

Am onóre de a vĕ rĕspunde la stimabila D-vóstrĕ adresă dela 5 Noembrie a. c. (seria C., No. 688) prin următórele notițe, cerêndu-vĕ tot-odată scuse, că nu vĕ potŭ rĕspunde la tóte întrebările D-vóstrĕ din motive, ce îndată le voiu espune.

Comunitățile israelite, ce esistă în diferitele localitățĭ ale țĕrei, nu suntŭ unite unele cu altele în nicĭ o privință; în consecință le lipsesce atâtŭ representațiunea spirituală, câtŭ și cea administrativă. In Francia, de pildă, există consistorulŭ centralŭ, representândŭ consistoriile locale din diferite orașe, în carĭ se găsescŭ comunitățĭ israelite, și marele rabinŭ, care e recunoscutŭ ca capŭ alŭ legei de toțĭ Evreii din Francia. In România nu e rabinŭ, care are dreptulŭ de-a esercita verĭ unŭ controlŭ într'o comunitate israelită, afară de cea în care funcționéză; mai multŭ încă, una și aceeașĭ comunitate póte sĕ nu aibă unŭ primŭ-rabin séu mare rabinŭ recunoscutŭ de toțĭ Evreii din aceea localitate. Suntŭ și comunitățĭ israelite în țéră, ca și în streinătate, carĭ de anĭ îndelungațĭ suntŭ lipsițĭ de rabinĭ; lipsă ce se esplica prin faptulŭ, că rabinulŭ nu se póte compara cu preotulŭ creștinŭ, fără de care biserica nu póte esista, pe când fără rabinŭ póte funcționa forte bine sinagoga, templulŭ orĭ casa de rugăciune. Cununiile, circumcisiunele, înmormêntările, serviciulŭ divinŭ prin sinagogĭ orĭ temple, potŭ urma și în absența unui rabinŭ.

Rabinii modernĭ mai puținŭ potŭ fi comparațĭ cu preoții orĭ leviții noștri din vechime, ale cărorŭ atribuțiunĭ și privilegiĭ suntŭ cu desĕvêrșire abolite, de când cu dĕrîmarea Ierusalimului jertfele au fostŭ desființate, căcĭ pe când cei din urmă preoții și leviții, și-au datoritŭ posiția lorŭ esceptională, în mijloculŭ Israelițilorŭ, nascerei lorŭ, cei dintâiu, rabinii se impunŭ comunitățilorŭ prin meritele lorŭ personale, prin viéța lorŭ fără prihană, prin capacitățile lorŭ obținute prin studii și esperiențe.

Consacrarea rabinilorŭ urméză fără ceremoniă tradițională. In timpulŭ Talmudului nimenĭ n'a pututŭ purta titlulŭ de rabinŭ fără a fi ordinatŭ, ordinațiă ce se baséză pe Pentateuh, unde cetimŭ (numerile 27—23) că Moise, presentândŭ poporului israelitŭ ca urmașŭ alŭ sĕu, pe Iosua, a pusŭ mânele sale pe acesta, esprimândŭ, prin acestŭ simbolŭ, că a transmisŭ spiritulŭ sĕu propriu pe viitorulŭ conducĕtorŭ alŭ națiunei. Din veaculŭ XV-lea datéză obiceiulŭ, că nimenĭ nu póte funcționa ca rabinŭ, care nu a obținutŭ titlulŭ de Morenu (doctorŭ) dela unŭ rabinŭ renumitŭ. Introducerea acestui obiceiu se atribue lui Rabi Meir Halevi din Viena. Actualmente numai acela póte funcționa ca rabinŭ, care posede o diplomă dela trei rabinĭ în funcțiune, séu dela direcțiunea unui seminarŭ teologicŭ.

Comunitățile israelite din Rusia, Polonia, Galiția și în parte și din România nu cerŭ rabinilorŭ decâtŭ cunoscințe talmudice, ce și-le însușescŭ prin scólele superióre numite Ieșiboth, dirigiate de rabinĭ erudițĭ, pe când cele din apusulŭ Europei și din America de Nordŭ pretindŭ, că rabinii lorŭ sĕ fi făcutŭ, pe lângă studii teologice, și studii liceale și universitare, studii ce le absolvă parte prin scólele publice, parte prin institute teologice create de Evrei.

Asemenea seminare teologice suntŭ la Parisŭ, odinióră la Metz, la Breslau, la Berlinŭ, la Budapesta, la Amsterdam, la Roma, la Ramsgate și în curêndŭ se va înființa o asemenea scólă pentru formarea de rabinĭ și la Viena. In Francia nimenĭ nu póte funcționa ca rabinŭ, care n'a absolvatŭ cursurile seminarului rabinicŭ din Parisŭ.

La noi în țéră o asemenea scólă teologică pentru formarea de rabinĭ, din nefericire, nu esistă, și tinerii, carĭ ar dori sĕ îmbrățișeze acéstă carieră rabinică, suntŭ silițĭ a studia în strĕinătate.

Rare-orĭ însĕ se găsesce unŭ tînĕrŭ evreu din țéră, care sĕ îmbrățișeze acéstă carieră, din causă, că comunitățile nóstre nu suntŭ organisate, nu dispunŭ de veniturĭ sigure și nu potŭ oferi, ca cele din strĕinătate, unŭ câmpŭ de activitate liniștită și rodnică.

Calificarea celorŭ mai mulțĭ rabinĭ din țéră corĕspunde întocmai cu avantagiile ce le oferă comunitățile: cea d'ântêiu, ca și cele din urmă, suntŭ mai pe josŭ de cerințele vieței timpului modernŭ. Crearea unui seminarŭ teologicŭ lá Bucurescĭ, unde